

öffentliche Erziehung dort eine bessere, die Religion eine geläuterte, die Regierung eine naturgemässe, in der That, diese Völkerschaften liessen nichts zu wünschen übrig und könnten anderen noch zum Muster dienen; denn ihre natürlichen Anlagen und socialen Fähigkeiten sind sehr gut^a.

Tako govori tedaj nemška priča. Zdaj naj se pa le svobodno pripoveduje na dalje basen o inferijornih narodih Avstrije. Dr. Reich pravi: „Ich müsste ein Schurke sein, wenn ich behaupten sollte, es sei eine dieser Nationalitäten besser oder schlechter, als die andere.“
Dovolj!

(Dalje prih.)

Listek.

Šola in dom.

(Odlomki.)

Otrok pride v šolo. Govori se tam o domu. In glej! Celih sedem let je prebil doma, a nikdar ni znal, kaj je dom. Zdaj šele, ko bi rad poklical mater ali očeta, sestro ali brata, zdaj vidi, da je tamkaj lepo, tako lepo, da mora jokati, ker ne gleda ob sebi znanih obrazov, znanih sten, znanega povišstva. Tista hiša torej, kjer ni moral sedeti po cele ure na jednom in istem mestu, kjer je skakal, pel, igral se, tekal za materjo, zalagal svoj želodček s slastnimi zalozki — tista hiša je torej njega dom! O, da mora od tod! Bodisi! Tudi doma bi takó-le sedel, ves ljubi dan se ne bi niti ganil, storil bi vse, kar mu bi kdorkoli vedel, da bi bil le doma! Toda mlademu ubupancu se kmalu razvedri čelo in z odprtimi usti posluša resne vender toli prijetne besede učiteljeve! „Kdo li je, ki záte skrbi, otrok moj ljubi? Po ves dan se trudi, da te obleče, da ti pripravi kos dobrega kruha in še česa drugega, da ti more zvečer postlati mehko posteljco! Čuj, to je mati, oče! Tvoja roditelja sta, ki živita le záte, ki storita vse, da ti je lepo in dobro, da nisi lačen, raztrgan. In takrat stopi pred otrokovo oko ljubi materin in očetov obraz, in v tistem drobnem srčeci se vzbudi nekaj, čemur otrok ne vé imena, in morda prvi sklep začrta v dušo svojo sklep, da ne bode svoj živ dan z najmanjšo stvarco žalil starišev! Saj je čul: „Bog sam je ukazal, da ne žali očeta in matere, ker on bi te moral zató kaznovati!“

Take besede niso povod otrokovi ljubezni, ker bi ona potlej izvirala iz strahu pred kaznijo, bila bi torej sebična, kriva ljubezen. Ta ljubezen je — rekli bi — del otrokove duše, vsaj nekaka kal, ki leži v nji na videz mrtva. Treba je le sile, katera jo vzbudi — in ta sila je prvi pouk v ljudski šoli. Tista zapoved božja je najvišji dokaz, da

je opravičeno otrokovo hrepenenje po materinem objetji in po tihem, blaženem očetovem domu! Ne zameri torej otroku nihče, ako si želi očeta, matere! —

In takó se zgodaj storí, da se prikuje srce na srce in pravi, plemeniti ljubezni! Dom druží z roditelji otroke a veriga, ki nerazrušno sklene te ude človeštva v svojo, posebno celoto, začne se variti pod ródnim slemenom, a dokuje se v prvih letih ljudskošolske dóbe! In take spona padajo nevedé in brez hrupa po človeštvu sploh in dasi nevidne, pletó današnji vzgoji in ljudski šoli dostojen venec zaslužene slave!

In tak dom! — On je košček raja, v katerem je domoval prvi naš oče, noč, ki mirna in tiha trosi v dušo blažene, osrečujoče sanje, ki poživé človeka kot rosa vrtni cvet! Tak dom je dom ljubezni, in srečen oni, kogar ni skrb in zapuščenost pognala po svetu iz tega svetišča, v katerem biva Bog in človek! — Oprosti mi, srečni oče, da odstiram zaveso s tvojega okna! Poglejmo! V materinem naročji počiva nje ljubljenec in z drobno ročico ji gladi lice in rdeča usta veže z materinimi poljubee, kakor bi hotel srečni par prečiti v jedno samo bitje! In oče pri starejšem sinu resno govori in svarí! A čemu beseda. V očesu mu bere, kar čuti v srci in na lici se mu kaže mirna, plemenita duša! In ko bi mogel mož takó naravnost kazati svojo ljubezen, tedaj bi prijel oče sina náse z vso silo svojih rok, da bi se duša prelila v dušo! A on jo kaže drugače! Čil, vesel in skrben vstane drugo jutro na delo in trudi se, kakor bi mu bilo sojeno, da bo moral večno skrbeti za svojo družino. In vsi: mati, sin, hči delajo zató, da njih delo porodi očetu veselje in to veselje zopet njim veselje!

O, resnično: to so ljudje, kateri ne zapirajo svoje roke in svojega srca, kadar je treba pokazati, da ni v tej sreči zamrlo človekoljubje! Saj vidimo zopet drug dom, v katerem vlada jednaka ljubezen. A težka bolezen je vrgla očeta na posteljo. Kdo delaj? Nihče ne vzmore toliko, kolikor mož — oče! Podpore je treba, dokler ne ozdravi. In te gredó iskat k onim, o katerih vedó, da ni surovosti, neprijaznosti med njimi. In kdo jim jo bi odrekel? Dvakrat, trikrat več dobé, nego so prosili, saj ne daje roka, daje srce!

Žal, da ne moremo o tem več povedati, ker bi predalec zašli. Dokazano je, da so ljudje, ki povsem zaslužijo to ime, in da vzgoja v ljudski šoli storí mnogo, premnogo, da ne razmelje mogočni a propali svet vladajoči duh človeških src! Hvala Bogu, ostale nam niso same pravljice! . . .

E. Gangl.

(Dalje prih.)